

Obsah

Úvodní poznámka	9
1. Auguste Comte (1789–1857) – zakladatel sociologie, nebo zakladatelský mýtus?	15
Comte na počátku 19. století a dnešek	16
Pojem pokroku jako předpoklad vzniku vědecké („pozitivní“) sociologie	17
Comtův „zákon tří stadií“	18
Lidský duch a společnost	20
Comtova sociální statika aneb Problém řádu	22
2. Alexis de Tocqueville: Cesta k demokracii a nové vědě o společnosti	26
Společenské vědy a Alexis de Tocqueville	26
Život a doba Alexise de Tocquevilla	27
Dílo a intelektuální vliv Alexise de Tocquevilla	29
3. Karel Marx: Od ekonomie a filozofie k materialistickému pojetí dějin	35
Patří Marx a Engels vůbec do dějin sociologie?	35
Marxovo dílo	36
4. John Stuart Mill o vládě a o poddanství žen	47
Úvahy o vládě ústavní	47
Poddanství žen	48
Příčiny podřízeného postavení žen	50
Manželství a společenské postavení žen	51
Millova „pozitivní“ koncepce manželství	53
Závěrem	53

5. Darwin nebo Spencer? Počátky sociologického evolucionismu	56
Záhada Spencerovy intelektuální smrti	57
Organicistická analogie: společnost jako organismus	58
Spencer a Darwin	59
Vztah sociologie a biologie	61
Dichotomie vojenské a industriální společnosti	62
Spencerův liberalismus v čase „nového barbarství“	64
6. Psychologismus v sociologii: nápodoba, dav a masa na historické scéně	67
Psychologismus	67
Gabriel Tarde	68
Klasická teorie davového chování Gustave Le Bona	71
Vzpoura davů podle José Ortegy y Gasseta	73
7. Vilfredo Pareto: od ekonomie k sociologii	78
Od ekonomie k sociologii, od racionálního k „mimologickému“ ..	79
Jednání a motiv, masa a elita	81
Teorie elit a „hřbitov aristokracií“	82
8. Émile Durkheim jako skutečný zakladatel „vědecké sociologie“?	86
Durkheimovo pojetí sociálního faktu	87
Durkheimova sociologie a problém společenské solidarity	90
(Bez)moc společnosti: Sebevražda	92
Společenský narcismus zvaný náboženství	94
9. Max Weber a jeho odkouzlený svět	98
Racionalita a lidské jednání	99
Racionalita v sociologii	99
Některé ideální typy	100
Duch kapitalismu	102
Weberovy metafory	104

10. Georg Simmel – sociologický impresionista?	107
Formy ve společnosti	107
Peníze jako ztělesnění modernity	108
Velkoměstský člověk	110
Sociologie věcí a každodenní fenomény	111
11. Opomíjený Werner Sombart o vzniku kapitalismu	114
Werner Sombart o vzniku kapitalismu	115
Sláva jedné knihy	117
12. Počátky americké sociologie	120
13. Chicagská škola – obrat v dějinách sociologie	128
Vymezení pojmu: co vlastně byla „chicagská škola“?	128
První generace: Veblen, Thomas a Znaniecki, Cooley	129
Základní charakteristika chicagské školy, ideové kořeny a kanonická kniha	130
Základní „velká témata“ chicagské školy	132
Šest chicagských škol	133
Mezi sociologií a antropologií: Robert Redfield	134
Politická sociologie chicagské školy a studium mediálního světa	135
Přirozený rozpad chicagské školy a poučení	136
14. Neopozitivismus: ještě jeden pokus o exaktnost	138
Neurathova idea „jednotné vědy“	140
Lazarsfeldův „jazyk proměnných“	142
Slavné kritiky neopozitivismu	145
15. Civilizační teorie první poloviny 20. století	148
16. Konec „heroického období“ moderní sociologie:	
Talcott Parsons a Robert King Merton	159
Čtveřice velikánů a funkcionální analýza	159
Talcott Parsons	160
„Voluntaristická“ teorie jednání	162
Slavný AGIL	163
Mertonova umírněná revize	164

Dodatek I.: Náčrt vývoje empirické sociologie	169
První kroky empirické sociologie: Adolphe Quételet, Le Play ...	170
Émile Durkheim – propojení teoretického studia s empirickým materiálem	172
Poznámka o Masarykovi	174
Slovo o durkheimovské škole	175
„Politická aritmetika“ Johna Graunta a Williama Pettyho	176
Robert Malthus a Friedrich Engels o situaci v Anglii v 18. a 19. století	177
Millovo zdůvodnění sociologie jako teoreticko-empirické vědy a Spencerovy „důkazy“	179
Velká Británie 19. století jako laboratoř i země reformního úsilí	180
Počátky empirického výzkumu v Německu	181
Max Weber jako „kvantitativní sociolog“	182
Ferdinand Tönnies – autor jedné knihy a „empirický sociolog“	183
Americká empirická sociologie z ptačí perspektivy	185
Lidské problémy průmyslové civilizace	188
Střední město manželů Lyndových „v transformaci“	190
Malé sociální skupiny jako legitimní téma sociálního výzkumu	191
Dodatek II.: Vývoj sociologie v Rusku a Polsku	194
Ruská sociologie mezi Evropou a Asií a mezi revoltou a konformismem	194
Několik velkých osobností klasické polské sociologie	204
Závěrečné zamyšlení	213
Seznam kanonických děl přeložených do češtiny a slovenštiny	217
Základní přehledová literatura k dějinám sociologie	221
Rejstřík věcný	223
Rejstřík jmenný	232